

edcoll/9789047410195/Bej.9789004152397.i850_031.xml?lang=en (дата звернення: 01.11.2020).

2. Сорока І. Права шукачів притулку в практиці УВКБ ООН. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/9/51.pdf>

Івашків О., Голота Н.
*студенти магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.е.н., доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу,
економічної безпеки та правоохоронної діяльності
Західноукраїнського національного університету
Олійничук О. І.*

МИТНА ЗЛОЧИННІСТЬ ТА ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ТА ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ

Злочинність є антисоціальним фундаментальним явищем, яке не тільки має глибокі історичні коріння, але й підступно використовує сучасні досягнення суспільства, що невпинно йде шляхом прогресу. У теперішній час людство докладає все більших зусиль для боротьби з величезним спектром злочинних викликів на всіх рівнях існування суспільства. Одним з найнебезпечніших для продуктивного існування суспільства видів злочинності – є сукупність митних злочинів.

Слід зазначити, що поняття митна злочинність останнім часом стає все більш актуальним, оскільки постійний науковий і юридичний аналіз діяльності держави у митній сфері дає реальні підстави чекати узаконення використання цього терміну [1]. Реальністю сучасного життя є постійно зростаюча у глобальних масштабах кількість злочинів, пов'язаних із пересуванням крізь міжнародні кордони різноманітних товарів, інтелектуальних цінностей, енергоносіїв та енергетичних ресурсів, грошей та дорогоцінностей, антикваріату, медичних препаратів, тварин – до того ж у цьому переліку останнім часом все частіше згадується і торгівля людьми та людськими органами.

Міжнародний статус та географічне положення України зобов'язують її суспільство і, відповідно, усю юридичну систему, законодавчі та правоохоронні органи докладати величезних зусиль для того, щоб митна справа у нашій країні реалізовувалася на максимально високому професійному і матеріальному рівні, адже це один з факторів забезпечення національної безпеки та зростання добробуту населення.

Зрозуміло, що соціальне коріння протиправних явищ, які підпадають під загальне визначення митних злочинів, мають початок фактично з часів утворення первісних прообразів держав і відповідної появи кордонів. Про це яскраво і переконливо розповідають як наукові, так і художні літературні джерела, і з них можна об'єктивно відстежити

процеси напрацювання суспільством не тільки морально-етичних, але з плином часу і правових оцінок злочинних дій, підриваючи економічні ресурси різних країн.

Існує об'єктивна залежність трактування поняття «митний злочин» від конкретики митної політики держави. Відповідно до реалій часу трактування поняття «митні злочини», досліджуючи його застосування, вдосконалюючи напрацьовані і розробляючи прогресивні методи профілактики і боротьби з цим видом злочинності, перш за все, треба орієнтуватися на реалізацію митної політики, у якій державою враховуються актуальні процеси і проблеми, з якими пов'язана митна справа.

Варто зазначити, що класифікаційна спорідненість вказаних злочинів дає можливість вдало ідентифікувати їх з точки зору методики та прийомів протидії і тому значно полегшує боротьбу з ними.

Можна навести характерні ознаки, які свідчать про належність протиправних діянь до категорії митних злочинів. Зокрема, зазначимо такі критерії: діяння злочину – це протизаконне переміщення через митний кордон України об'єктів, що визначені законами України як контрабанда; місце злочину – митний кордон України і відповідна інфраструктура; спосіб скоєння – переміщення (або спроба переміщення) поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю об'єктів, що визнаються контрабандою з точки зору діючого законодавства, або взагалі заборонені до вивозу.

На даний час предметом нелегального ввезення в державу і вивезення з неї стають здебільшого наркотичні засоби, зброя, стратегічно важливі сировинні товари, устаткування, технології, шкідливі для навколишнього середовища виробничі відходи, отруйні та радіоактивні речовини, що завдають значної шкоди не лише економіці держави, а й її громадській безпеці, здоров'ю населення.

Для фабрикації, транспортування і розподілу нелегальних товарів, як і для нелегальних послуг, організуються групи. Така кримінальна група будується на чіткому розподілі ролей. Організована злочинність задовольняє потреби населення в нелегальних товарах (наприклад, наркотики) і послугах. Організована злочинність здійснює свою діяльність раціонально і планомірно. Злочинні дії визначаються, виходячи з міркувань незначного ризику і великих розмірів прибутку.

Усі організовані злочинці – професіонали, тобто люди, які живуть за рахунок своєї злочинної діяльності впродовж тривалого часу, досконало засвоїли техніку здійснення протиправних дій, інколи навіть складні спеціальні засоби.

Кожна злочинна група, будь-який синдикат перебуває у чіткому централізованому підпорядкуванні невеликій групі, що здійснює планування, веде пошук можливостей для кримінальних дій, «виважує» ризик, вартість, а отже, і вигідність злочинних проектів, контролює їх

виконання. У цієї керівної групи є широкі міжнародні зв'язки з іншими синдикатами, легальними фірмами і владними структурами.

Митна злочинність тісно пов'язана з тіньовою економікою, котра, за твердженням О. П. Гузенко, В. В. Кадали, віддзеркалює наявні нерегульовані економічні відносини між різними суб'єктами, що впливають з їхніх протиправних та протизаконних дій, породжених неконтрольованими подіями та викривленням інформаційного потоку про їхню діяльність, у результаті чого відбувається накопичення доходів злочинного походження і відтворення незаконних капіталів з одночасним зниженням рівня економічної безпеки країни [2, с. 58].

Митна злочинність, як і тіньова економіка, тісно пов'язана із хабарництвом, корупцією. Такий симбіоз, як слушно відзначають В. М. Пьохов, не лише гальмує економічні, політичні та соціальні перетворення, а й спотворює громадські відносини, що складаються в різних сферах соціального життя, та й у сферах функціонування органів публічної влади та державного управління. Хабарництво, корупція, тіньова економіка за своєю сутністю є вкрай суспільно небезпечними явищами, які не тільки шкодять правовому функціонуванню держави, а й підривають довіру громадян до правоохоронних органів, судової влади і всієї правової системи держави [3, с. 40-41].

Роздивляючись спектр основоположних завдань митної політики України, можна відокремити загальні та спеціальні напрями протидії митній злочинності та тінізації економіки.

Загальними слід вважати такі пункти, як: фундаментальна реконструкція кримінального законодавства для актуалізації його з погляду врахування постійних змін у соціумі; постійне збільшення зусиль для побудови дійсно правової держави з відповідним регулярним вдосконаленням кримінального права; досягнення обґрунтованого балансу між кримінально-правовими та супутніми правовими заходами протидії правопорушенням (включаючи їхню профілактику) з метою підвищення результативності цих заходів у сучасних соціально-економічних обставинах.

Спеціальними заходами вважаються такі: оперативна декриміналізація діянь, які вже немає сенсу вважати злочинами; криміналізація діянь, які до цього часу не розглядалися як злочини; депеналізація деяких діянь у відповідності до нових правових норм; пеналізація у її формах: введення більш суворих покарань, збільшення суворості покарань або відміна недостатньо суворих; актуалізація (зміна, уточнення) норм загальної та особливої частин кримінального законодавства; ефективна боротьба з організованою злочинністю та корупцією.

У напрямі боротьби із митною злочинністю, починаючи з кінця двадцятого сторіччя, з'явилася чітко окреслена тенденція передачі країнами деяких функцій, обумовлених митною політикою, спеціалізованим міжнародним, а також наддержавним структурам, що

викликає необхідність коректувати цю політику із врахуванням міжнародних норм, договорів та напрацювань.

Лавиноподібне переростання злочинності з національної у транснаціональну спостерігається після ери «човночників» та прикордонної дрібної контрабанди фактично на побутовому рівні, яка змінилася на еру переміщення величезних партій товарів. Ситуація небезпечно ускладнюється тим, що формуються потужні міжнародні спільноти із спеціалізацією на зовнішньоекономічній діяльності повністю за межами міжнародного та національного законодавства. Ці злочинні структури чітко структуровані у кадровому і логістичному сенсах, озброєні найсучаснішою технікою, транспортом, засобами зв'язку, мають інформаторів на всіх рівнях. Тому протистояти їм стає все важче і важче, і для цього потрібне міжнародне співробітництво країн у глобальних масштабах.

Список використаних джерел

1. Гребельник О. П. Основи митної справи: посібник. К. : ЦУЛ, 2013. 600 с.
2. Гузенко О. П., Кадала В. В. Тіньова економіка як факторний сегмент загрози рівню економічної безпеки. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 1. С. 54–63.
3. Пьохов В. М. Хабарництво, корупція та тіньова економіка – триєдина загроза національної безпеки України. *Наукові праці МАУП. Економічні науки*. 2018. Вип. 1. С. 39-49.

Коконєва І.

*студентка магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.н.держ.упр., доц.,
завідувач кафедри міжнародного права
та міграційної політики ЗУНУ
Дракохруст Т.В.*

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИТЕРІЇВ РОЗМЕЖУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У реальному житті юридична відповідальність виступає в якості певних її видів. Диференціація, як процес, протилежний інтеграції, характеризується поділом юридичної відповідальності на окремі види, для яких законодавець встановлює різні підстави виникнення, різні правові наслідки, які визначаються характером відповідних правопорушень. Видова диференціація юридичної відповідальності має наукове і практичне значення для законодавця.

У науці прийнято вважати, що при диференціації повинні бути присутніми критерії для класифікації. Для такої правової категорії як юридична відповідальність найбільш поширеною є класифікація за